

ZASNENÝ NEZNÁMÝ

Jedna z 5 nejlepších
tínedžerských knih
roka 2017

LAINI TAYLOR

COO
BOO

Zasnený Neznámy

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.cooboo.cz
www.albatrosmedia.sk

Laini Taylor

Zasnený Neznámy – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA a.s.**

COQ
BOO

The logo consists of the words "COQ" and "BOO" stacked vertically in a bold, sans-serif font. To the right of the text is a stylized graphic of a bird in flight, with its wings spread, and a palm tree behind it. The bird and palm tree are rendered in a dark, textured style, possibly using a stippled or cross-hatched effect.

**ZASNĚNÝ
NEZNÁMY**

ZASNENÝ NEZNÁMY

LAINI TAYLOR

Z angličtiny preložila Elena Guričanová

COO
BOO

Copyright © 2017 by Laini Taylor
Translation © Elena Guričanová, 2019

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-1194-4
ISBN e-knihy 978-80-566-1238-5 (1. zverejnenie, 2019)

Venujem Alexandre, najvýnimočnejšej na svete.

PROLÓG

Na druhý sabat dvanásteho mesiaca v meste menom Nárek spadla z neba dievčina.

Dievčina s modrou pleťou a červenou krvou.

Dopadla na železnú bránu a nešťastne ju pokrivila, zostala na nej visieť neprirodzene prehnutá, pôvabná sťa chrámová tanečnica omdlievajúca v náručí milenca. Na mieste ju držalo hladké ostrie kovaného ornamentu, jeho zakrvavený hrot jej trčal z hrudnej kosti a ligotal sa ako brošňa. Chvíľku sa ešte chvela, kým sa z nej vyslobodzovala duša, a z dlhých vlasov jej pršali puky zázvoru ako drobné ružové fakle.

Neskôr sa šepkalo, že to neboli kvety, ale srdiečka kolibríkov.

Vraj ronila krv v podobe sĺz. Vraj sa tvárila zmyselne a prechádzala si jazykom po zuboch, kým tam visela dolu hlavou a umierala. Vraj vyvrátila hada, ktorý sa premenil na dym, len čo sa dotkol zeme. Vraj k nej priletel krdel' nočných motýľov, ktoré sa ju zúfalo pokúšali nadvihnúť.

Jedine to bola pravda.

Nič však nezmohli. sotva väčšie než ústočka detí otvorené od prekvapenia, ani desiatky motýľov nevládali viac než ťahať za pramene jej tmavnúcich vlasov, kým ich krídla ovisli, premočené krvou. Spolu s kvetmi ich odfúkol nápor vetra presýteného dusivým

prachom, ktorý sa prihnal ulicou. Zem sa vzdúvala. Obloha sa krútila okolo vlastnej osi. Kúdoly dymu prefaľ podivný záblesk a obyvatelia Náreku museli prižmúriť oči. Zvírené oblaky prachu, žiar a pach strelného prachu. Došlo k výbuchu. Poľahky mohol priniesť smrť všetkým, ale zomrela len jedna dievčina, ktorá nebesám akoby vypadla z vrečka.

Bosé nohy, na perách fialkaste škvrny. Vrecká mala plné sliviek. Bola mladá, pôvabná, prevrapená a mŕtva.

A navyše modrá.

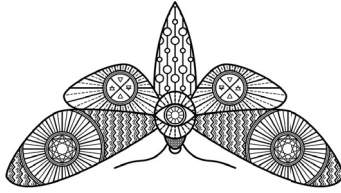
Modrá ako bledé opály, modrá ako nevädze či krídla vážok, ako jarná – nie letná – obloha.

Ktosi vykrikol. Zvuk privolať ďalších. Ďalší takisto vykriekli, no nie preto, že dievčina bola mŕtva, ale preto, že bola modrá, a to v meste menom Nárek dačo znamenalo. Aj keď sa už obloha prestala knísať a zem sa ustálila, keď z miesta výbuchu vyprskol posledný kúdol dymu a rozptýlil sa vo vzduchu, výkriky zneli ďalej. Šírili sa od hrdla k hrdlu ako nákaza.

Duša modrého dievčaťa sa vzchopila a usadila sa, osirelá, na hrote kovania ostrom ako kopija, sotva palec nad nehybnou hrudou svojho tela. Zaklonila neviditeľnú hlavu so šokovane otvorenými ústami a žalostne sa zahľadela nahor.

Výkriky sa rozliehali ďalej.

Na opačnom konci mesta, na monumentálnom podstavci z kovu hladkého sťa zrkadlo, sa pohla socha, akoby ju ten hluk zobudil, a zdvihla rohatú hlavu.

PRVÁ ČASŤ

shrestha [šrešta], podst. m.

Keď sa splní sen, ale nie tomu, kto si ho vysníval.

Archaický výraz odvodený od mena zlomyseľného boha osudu Shresa, ktorý vraj trestal veriacich za neuspokojivé obety tým, že najtajnejšiu túžbu ich srdca splnil niekomu inému.

ZÁHADY NÁREKU

Mená sa dajú stratiť či zabudnúť. Nikto to nevedel lepšie než Lazlo Neznámy. Spočiatku mal iné meno, ale to zomrelo ako pieseň, ktorú už nemá kto spievať. Možno priezvisko starého rodu s patinou generácií. Možno meno, ktoré mu dal niekto, kto ho ľúbil. Rád si to predstavoval, ale pravdu netušil. Zostali mu len Lazlo a Neznámy – priezvisko Neznámy dostával každý najdúch v kráľovstve Zosma a meno Lazlo mu dal jeden mních podľa svojho strýka, ktorý nemal jazyk.

„Vyrezali mu ho na galejach,“ prezradil brat Argos, keď Lazlo podrástol a dokázal tomu porozumieť. „Bol to čudný mĺkvy chlapík a ty zase čudné mĺkve bábo, tak mi proste napadlo: Lazlo. V ten rok som musel dať meno toľkým deckám, že som každému dal prvé, čo mi skrslo v hlave.“ Akoby mimochodom dodal: „Aj tak som neveril, že prežiješ.“

Práve v tom roku Zosma klesla na kolená a šíky mužov sa z nej valili ako prúdy krvi do úplne zbytočnej vojny. Vojna sa, prirodzene, neuspokojila s vojakmi. Pálila polia, rabovala dediny. Sedliaci, ktorí stratili svoje domovy, sa túlili spustošeným vidiekom a ruvali sa s vranami o paberky. Zomrelo toľko ľudí, že siroty do kláštorov sa zväžali kárami, ktoré predtým terigali zločincov na popravu. Mnísi spomínali, že deti prichádzali v plných vozoch ako jahniatka a ne-

mali o nič jasnejšiu predstavu o svojom pôvode. Staršie aspoň poznali vlastné meno, ale Lazlo bol ešte len nemluvňa, a navyše choré.

„Bol si sivý ako dážď,“ vravel mu brat Argos. „Rátal som, že zmrieš, ale ty si papal a spal a farba sa ti časom napravila. Nezaplakal si, ani len raz. To bolo čudné, ale my sme ťa preto mali radi. Nevstúpili sme do kláštora, aby sme skončili ako pestúnky.“

„A my sme sa nenarodili, aby sme skončili ako siroty!“ odsekol malý Lazlo ohnivo.

Sirota však bol, a navyše Neznámy, a hoci rád fantaziroval, v tomto ohľade si nerobil ilúzie. Už ako malý chlapec pochopil, že ho nečakajú žiadne prevratné odhalenia. Nikto si poňho nepríde a svoje pravé meno sa nikdy nedozvie.

Možno práve preto ho tak dokonale opantala záhada Náreku.

Teda vlastne dve záhady: jedna stará, druhá nová. Stará otvorila bránu jeho mysle, ale až nová vklzla dnu, párkrát ju obehla dookola a potom sa s hrdelným zastonaním uložila ako spokojný drak v útulnom novom dúpäti. Zostala tam po celé roky a vydychovala oblaky tajomstiev.

Týkala sa mena a zistenia, že mená sa dajú nielen stratiť či zabudnúť, ale aj ukradnúť.

Lazlo to zažil ako päťročný, keď ešte žil v Zemonanskom kláštore. Sám sa odkradol do starého jablňového sadu, sídla zlatoočiek a nočných motýľov, aby sa pohral. Začínala sa zima, stromy boli temné a bezlisté. Lazlo pri každom kroku prelomil ľadovú kôrku a obláčik zmrznutého dychu ho sprevádzal ako priateľský duch.

Začul Angelus, hlas bronzového zvona sa v pomalých, okázalých vlnách rozliehal ponad ohradu s ovcami a za múry sadu. Zvolával na modlitbu. Keby sa nevrátil dnu, jeho neprítomnosť by niekto postrehol, a keby jeho neprítomnosť niekto postrehol, dostal by bitku.

Nevrátil sa dnu.

Lazlo využil každú príležitosť, aby sa mohol osamote vytratiť, nohy mu večne brázdili šmuhy modrín od lieskového prútika, ktorý

visel na háčiku s jeho menom. Stálo mu to za to: za útek od mníchov, od pravidiel a nudnej práce, od života, ktorý omínal ako tesné topánky.

Za zábavu.

„Practe sa preč, ak vám je život milý!“ varoval vymyslených nepriateľov. V každej ruke zvieral „meč“: tmavý jabloňový konár s motúzom ovinutým okolo hrubšieho konca namiesto rukoväte. Lazlo bol podvyživený špunt so škrabancami na hlave, ktorú mu mnísi holili, aby sa vo vlasoch neusadili vši, ale z jeho postoja vyžarovala ušľachtilá dôstojnosť. V tom okamihu – aspoň v jeho vlastnej mysli – neexistoval ani tieň pochybností, že je bojovník. A nie hocikajáký, ale jeden z tizerkánov, najurputnejších bojovníkov, akí kedy na svete žili. „Žiaden cudzinec ešte nevidel zakázané mesto,“ oznámil nepriateľom. „A kým dýcham, žiaden ho neuvidí.“

„Tak to máme šťastie,“ odpovedali jeho protivníci skutočnejší než padajúci súmrak a spev mníchov, ktorý znel z kláštora na kopci, „lebo čoskoro dodýchaš.“

Lazlo prižmúril sivé oči. „Myslíte, že ma porazíte?“

Tmavé stromy sa roztancovali. Ducha – obláčik zmrznutého dychu – odviaľ vietor, ale nahradil ho ďalší. Pred Lazlom sa rozlieval jeho obrovský tieň a v mysli mu prebleskovali dávne vojny a okrídlené bytosti, hora z roztavených kostí démonov a mesto za ňou – mesto, ktoré zmizlo v opare času.

To bola stará záhada.

Dozvedel sa o nej od starého mnícha, brata Cyrusa. Nevládal chodiť a úloha nosiť mu jedlo pripadla chovancom. Nebol láskavý, žiaden mentor či starý otec. Chlapcov aj celé hodiny držal za zápästie v surovom zovretí a nútil ich, aby opakovali nezmyselné katechizmy či priznávali hriechy, ktoré nedokázali ani pochopiť, nieto ešte spáchať. Cyrusa s hrčovitými rukami, ktoré chmátali sťa pazúry dravých vtákov, sa všetci báli. Väčší chlapci sa neunúvali ochraňovať menších, naopak, posielali ich do jeho peľochu namiesto seba. Lazlo

sa takisto bál, ale dobrovoľne sa prihlásil, že mu bude nosiť *každé* jedlo.

Prečo?

Lebo brat Cyrus rozprával príbehy.

Príbehy sa v opátstve netešili obľube. Prinajlepšom rozptyľovali od duchovného rozjímania. Prinajhoršom oslavovali cudzie božstvá a zvädzali k hriechu. Brat Cyrus však už na pravidlá nedbal. Jeho myseľ blúdila ako neukotvený čln. Zdalo sa, že nikdy nevie, kde sa nachádza, a vlastný zmätok ho privádza do zúrivosti. Zvráštená tvár mu červenela, z úst mu pri zlostných tirádach fľkali sliny. Zažíval však aj pokojné chvíle, keď sa prešmykol cez akési dvere v pivnici svojej pamäti, späť do ranej mladosti a k príbehom, ktoré mu rozprávala stará mať. Nespomenul by si na mená ostatných mníchov ani na modlitby, ktoré svedomito odriekal celé desaťročia, ale príbehy sa z neho priam rinuli a Lazlo počúval. Vpíjal ich do seba, ako kaktus vstrebáva vzácnu dažďovú vodu.

Na juhovýchode kontinentu Namaa – ďaleko, preďaleko od severnej Zosmy – leží obrovská púšť Elmuthaleth. Prekročiť ju bolo umenie, ktoré dovedli do dokonalosti len niekoľkí ľudia a húževnato ho tajili. Kdesi za vyprahnutou pustatinou stálo mesto, ktoré nikto cudzí nikdy nevidel. Existovalo len vo fámach či legendách, ale ťavie karavány odtiaľ cez púšť privážali hmatateľné zázraky, ktoré roznecovali predstavivosť ľudí zo zvyšku sveta.

To mesto sa nejako volalo.

Pohoniči tiav, ktorí kuriozity dovážali, vyslovovali meno mesta a rozprávali o ňom príbehy. Príbehy aj predmety cestovali do vzdialených krajín a vyčarovávali predstavy ligotavých kupol a krotkých bielych jeleňov, žien, ktorých krása rozleptáva myseľ, a mužov ozbrojených zakrivenými mečmi s oslepujúcou čepelou.

Tak to išlo celé stáročia. Vyhradené krídla palácov sa plnili kuriozitami a police knižníc príbehmi. Obchodníci bohatli. Dobrodruhovia naberali odvalu a išli mesto hľadať na vlastnú päsť. Nik-

to sa nevrátil. Cudzinci, nazývaní *farandžiovci*, ta nesmeli vstúpiť. Šťastlivcov, ktorí prežili prechod cez púšť, popravili ako zvedov. Nie-žeby to mnohých odradilo. Ak človeku niečo zakážete, bude po tom túžiť ako po spásе svojej duše a platí to dvojnásobne, keď zároveň ide o zdroj bohatstva, ktoré na svete nemá páru.

Mnohí sa o to pokúsili.

Nikto sa nevrátil.

Z púštného obzoru sa rodilo slnko za slnkom a zdalo sa, že sa nikdy nič nezmení. Pred dvoma storočiami však karavány zrazu prestali chodiť, akoby uťal. Hliadky z pevností na západnom okraji púšte – Alkonostu a ostatných – vyzerali v opare horúčavy rozmazané siluety karaván, ktoré sa z pustatiny odjakživa vynárali, ale už žiadne neprichádzali.

A neprichádzali.

A neprichádzali.

Už žiadne ťavy, žiadni cestovatelia, žiadne zázraky ani príbehy. *Vôbec nič*. O zakázanom, nevidanom, *stratenom* meste už nebolo ani chýru, ani slychu a tá záhada otvorila Lazlovu myseľ ako dvere.

Čo sa stalo? Existovalo mesto ešte? Lazlo sa chcel dozvedieť úplne všetko. Naučil sa primäť brata Cyrusa, aby sa pohrúžil do spomienok, a jeho príbehy zbieral ako poklady. Lazlo nevladnil nič, ani jediná vec, ale odkedy si vypočul prvý, príbehy si cenil ako vlastnú kôpku zlata.

Brat Cyrus tvrdil, že kupoly mesta spájali hodvábne stuhy, na ktorých deti balansovali ako povrazolezci a pobehovali z jedného paláca do druhého v pláštoch z farebného peria. Vráta sa nezamykali, dokonca aj kľietky mávali otvorené dverka a vtáctvo mohlo poletovať dnu a von, ako sa mu zachcelo. Všade dozrievalo nádherné ovocie, len si odtrhnúť, a na parapetoch okien bývali vyložené zákusky, z ktorých sa hocikto smel ponúknuť.

Lazlo ozajstný zákusok v živote ani nevidel, nieto ešte ochutnal, a bitku dostal aj za to, že zjedol pár jabĺk, ktoré striasol na zem vietor,

hoci v nich bolo viac červíkov než dužiny. Vidiny slobody a hojnosti ho úplne opantali. Iste, rozptyľovali ho od duchovného rozjímania, ale rovnakým spôsobom, ako človek pri pohľade na padajúcu hviezdu pozabudne na bolesť v prázdnom žalúdku. Vďaka nim mu vôbec prvýkrát zišlo na um, že existujú aj iné spôsoby života, nielen ten, ktorý pozná. Lepšie a sladšie.

Ulice mesta vraj pokrývali lazuritové dlaždice, vždy dokonale vyumývané, aby si dámy nezašpinili dlhokánske rozpustené vlasy, ktoré ťahali za sebou ako vlečky z najčernejšieho hodvábu. Ladné biele jelene sa túlili po uliciach ako mešťania a v rieke plávali jaštery veľkosti človeka. Jeleňom hovorili spektrály a hmota z ich parožia, čiže spektrálys alebo lys, mala vyššiu cenu než zlato. Jaštery sa volali svytagory a ich ružovkastá krv slúžila ako elixír nesmrteľnosti. Vyskytovali sa tam aj ravidy – obrovské mačkovité šelmy so zubami pripomínajúcimi kosa –, vtáky schopné napodobniť ľudský hlas a škorpióny, ktorých uštipnutie človeka obdarilo nadľudskou silou.

A ešte legendárni bojovníci – tizerkáni.

Oháňali sa mečmi nazývanými *hřeštek*, takými ostrými, že by človeku odsekli aj tieň, a v mosadznej kľietke na opasku nosili škorpióna. Pred bitkou vždy strčili prst do malého otvoru v kľietke, nechali sa uštipnúť a pod vplyvom jedu boli neporaziteľní.

„Myslíte si, že ma porazíte?“ oboril sa Lazlo na svojich nepriateľov v sade.

„Nás je stovka,“ odpovedali, „a ty si sám. Čo si myslíš ty?“

„Myslím, že by ste mali uveriť každému príbehu, ktorý ste kedy počuli o tizerkánoch. Otočte sa a bežte domov!“

Odpovedal mu len smiech, ktorý pripomínal výzvanie konárov. Lazlo už nemal inú možnosť, len bojovať. Strčil prst do krivej kľietky z konárikov a špagátu, kolísala sa mu na povraze, ktorý nosil namiesto opaska. Nebýval tam škorpión, len premrznutý chrobák, ale Lazlo zaťal zuby pri imaginárnom uštipnutí a cítil, ako sa mu sila jedu rozlieva žilami. Potom zdvihol čepele aj ruky nad hlavu a *zreval*.

Zreval meno mesta. Zadunelo ako hrom, ako lavína, ako bojový pokrik serafov, ktorí na ohnivých krídlach zleteli z nebies a očistili svet od démonov. Nepriatelia sa zapotácali, ústa rozďavené od prekvapenia. Jed mu spieval v tele a Lazlo sa cítil ako čosi nadľudské. Ako vzdušný vír, ako *boh*. Nepriatelia sa pokúsili vzdorovať, ale nevyrovnali sa mu. Z mečov mu sršali blesky a odzbrojoval ich po dvojiciach.

V zápale hry ho vlastná živá predstavivosť tak opantala, že by ho záblesk skutočnosti šokoval. Keby vystúpil zo svojho tela a videl chlapca, ktorý sa hlučne prediera cez zamrznuté kriky a máva konármi v rukách, sotva by sa spoznal. Tak sa stotožnil s bojovníkom, v ktorého koži sa videl, ktorý práve odzbrojil stovku nepriateľov a obrátil ich na roztrasený útek. V ošiali víťazstva zaklonil hlavu a skríkol: „Za...“

„Za...“

„Za *Nárek!*“

Zmätené stĺpol. To slovo mu vyletelo z úst ako kliatba a zanechalo po sebe pachuť slíz. Chcel skríknúť meno mesta, presne ako chvíľku predtým, ale ono... zmizlo. Opäť sa pokúsil spomenúť si naň, ale namiesto pravého mena sa mu na jazyk tisol iba *Nárek*. Ako keby siahol po kvetine, ale dostal do ruky slimáka či vlhkú vreckovku. Jeho myseľ to štítivo odmietala. Snažil sa však ďalej, nemohol inak, a každý pokus bol nepríjemnejší než predošlý. Šmátral po mene, ktoré naisto poznal, ale zakaždým vylovil len to odporné slovo *Nárek*, klzké a nesprávne, skľučujúce ako zlý sen, s príchutou soli. Trpko vykrútil ústa. Premohol ho závrat a šialená istota, že pravé meno ktosi *zobral*.

Zobral mu ho *priamo z mysle*.

Búril sa mu žalúdok, cítil sa okradnutý. Akoby z neho ubudlo. Rozbehol sa hore kopcom, štveral sa ponad nízke kamenné múriky, preletel naprieč ohradou pre ovce, popri záhrade aj cez ambit, v rukách stále zvieral meče z jabloňových konárov. Nikoho nevidel, ale

jeho videli. Pobebovanie po kláštore pravidiel zakazovali a navyše sa práve ulieval z večernej modlitby. Trielil rovno do cely brata Cyrusa a zatriasol ním, aby ho prebudil. „To meno,“ dychčal. „Stratilo sa. To mesto z príbehov, povedzte mi, ako sa volalo!“

V hĺbke srdca vedel, že meno nezabudol, no udialo sa čosi iné, podivné a zlovestné, ale ešte sa držal nádeje, že brat Cyrus si možno, možno spomenie a všetko sa na dobré obráti.

„O čom to táraš, truľo?“ zavrčal brat Cyrus. „Volá sa predsa *Nárek*...“ Lazlo ešte zbadal, že stavec zmätene zvrátil tvár, než ho za golier schmatla ruka a vytiahla ho z dverí.

„Počkajte, prosím,“ hlesol. Bezvýsledne. Odvliekli ho priamo k opátovi a tentoraz nedostal výprask lieskovou halúzkou, ktorá visela na háčiku v rade ostatných, ale jedným zo svojich jablňových konárov. Teraz už nebol tizerkánom. Čo tam po stovke nepriateľov, odzbrojil ho jediný mních a vymlátil ho vlastným mečom. Vraj hrdina! Kríval ešte celé týždne a už nesmel chodiť za bratom Cyrusom, ktorého jeho náhla návšteva tak rozrušila, že potreboval lieky na upokojenie.

Potom už Lazlo nepočúval príbehy a neutekal – aspoň nie do sadu, nie za hranice vlastnej mysle. Mnisi ho pozorne sledovali, odhodlaní uchrániť ho pred hriechom. Aj pred radosťou, ktorá síce nie je sama osebe hriechom, ale môže k nemu otvoriť cestu. Zavalili ho úlohami. Keď nepracoval, tak sa modlil. Keď sa nemodlil, tak pracoval, vždy pod „primeraným dozorom“, aby sa nerozbehol medzi stromy ako divá bytosť. V noci spal, unavený ako hrobár, nevládal ani snívať. Zdalo sa, že jeho oheň pohasol, že v ňom stíchla búrka aj bojový pokrik, že mu z duše vyhnali lavínu aj víchor.

Meno strateného mesta sa takisto stratilo. Lazlo si navždy zapamätal jedine pocit, ktorý mu vyvolávalo v mysli. Vnímal ho, ako keby bolo napísané ozdobným písmom, ale medom namiesto atramentu. Bližšie ho nevedel popísať on ani nikto iný. Nevytratilo sa len z jeho pamäti a z pamäti brata Cyrusa. Odvšadiaľ, kde sa meno na-

chádzalo – vytlačené na chrbte kníh, ktoré skrývali príbehy o meste, v starých, zažltnutých účtovných knihách obchodníkov, ktorí odtiaľ vozili tovar, votkané do spomienok každého, kto o ňom kedy počul – jednoducho zmizlo a nahradil ho *Nárek*.

To bola nová záhada.

Lazlo ani na okamih nezapochyboval, že ju spôsobila mágia.

2

SEN SI SÁM VYBERIE, KTO SI HO VYSNÍVA

Lazlo vyrástol.

Nikto by ho nenazval šťastlivcom, ale mohol dopadnúť aj horšie. K mníšskym rádom, ktoré vychovávali siroty, predsa patrili aj flage-lanti. V inom kláštore zase chovali prasce. Zemonanský kláštor však preslávilo jeho skriptórium. Chlapcov už v ranom veku učili prepisovať; no čítať už nie, to sa Lazlo musel naučiť sám. Všetkých ako-tak šikovných naverbovali za pisárov. Lazlo písal pekne a možno by tam bol zostal celý život zohnutý nad stolom a krk by mu rástol dopredu, nie dohora, keby mníchov jedného dňa nerozbolelo brucho z pokazených rýb. To bol zásah šťasteny, alebo možno osudu. Vo Veľkej knižnici Zosmy totiž očakávali isté rukopisy a úloha doručiť ich pripadla Lazlovi.

Už sa odtiaľ nevrátil.

Veľká knižnica neslúžila iba na skladovanie kníh. Tvorila celé ohradené mesto pre básnikov, astronómov a všetkých možných vedátorov. Nepatrili k nej len obrovské archívy, ale aj univerzita, laboratóriá, skleníky, operačné či koncertné sály a dokonca aj observatórium. Všetko to zabralo budovy niekdajšieho kráľovského paláca, keď si starý otec práve vládnucej kráľovnej dal postaviť krajší priamo ponad rieku Eder a pôvodný venoval cechu učencov. Areál sa rozkladal na hrebeni Zosimoskej pahorkatiny, ktorá vytŕčala nad mestom

Zosma ako žraločia plutva pretínajúca vodnú hladinu, dominanta širokého okolia.

Lazlo žasol od okamihu, keď prešiel bránou. Doslova mu klesla sánka, keď vstúpil do Pavilónu ideí. Taký veľkolepý názov dostala bývalá tanečná sála, kde teraz spočívala zbierka filozofických diel. Pod prekrásne vymalovaným stropom sa týčili police do výšky štyridsať stôp, na nich sa ligotali chrbty kníh zaodeté v koži vo farbách drahokamov, zlaté písmená vo svetle žiarolitov žmurkali ako zvieracie oči. Samotné žiarolity boli dokonale vyleštené gule a vydávali čistobiele svetlo, omnoho jasnejšie než nahrubo opracované červenakaté kamene, ktoré sa používali v kláštore. Muži v sivých habitoch sa vozili od police k polici na rebríkoch s kolieskami, zdalo sa, že sa vznášajú vo vzduchu a zvitky za nimi vejú sťa krídla.

Odtiaľto predsa nemohol odísť! Cítil sa ako cestovateľ v začarovanom lese. Každý ďalší krok len umocňoval pôsobenie kúzla. Lazlo ich urobil dosť, hlbšie a hlbšie do útrob knižnice, inštinkt akoby ho viedol z miestnosti do miestnosti a dolu tajným schodiskom do suterénu, kde na knihách, ktoré už roky nikto nevyrušil, ležala hrubá vrstva prachu. On ich vyrušil. Zdalo sa mu, že ich prebudil a ony prebudili jeho.

Mal trinásť a na tizerkána sa nezahral už celé roky. Nehral sa nijako, neurobil jediný chybný krok. V kláštore dokonale zapadol medzi postavy v sivom, ktoré poslúchli každý príkaz, pracovali, modlili sa, spievali, modlili sa, pracovali, modlili sa, spali. Len zopár bratov by si na jeho divokosť vôbec spomenulo. Zdalo sa, že ho úplne opustila.

V skutočnosti sa len stiahla hlboko dovnútra. Príbehy si stále pamätal, každé slovo, čo mu brat Cyrus kedy povedal. Opatroval si ich ako kôpku zlata v kúte mysle.

V ten deň sa jeho poklad rozrástol. Dokonca výrazne. V knihách pod vrstvou prachu sa skrývali *príbehy*. Povesti, rozprávky, mýty a legendy. Z celého sveta, z mnohých storočí. Celé police – celučičké nádherné police – boli venované príbehom o Náreku. Lazlo vzal jed-

nu knihu s oveľa väčšou úctou, než s akou sa kedy dotýkal posvätných textov v kláštore, sfúkol prach a začal čítať.

O pár dní ho našiel starší knihovník, aj to len preto, lebo ho nashvál hľadal, vo vrecku habitu mal list od opáta. Inak ktovie, dokeď by tam bol Lazlo zostal, stratený ako v jaskyni. Možno by spustol, stal by sa z neho divý chlapec z Veľkej knižnice, ktorý ovláda tri mŕtve jazyky a vie naspamäť všetky príbehy, čo v nich kto kedy napísal, ale chodí v handrách sťa žobrák z uličiek Škeru.

Namiesto toho ho prijali za učňa.

„Knižnica vie, čo chce,“ oznámil mu majster Hyrrokkin, keď ho viedol hore tajným schodiskom. „Keď si ukradne chlapca, dovolíme jej, aby si ho nechala.“

Lazlo by do knižnice nezapadol dokonalejšie, ani keby sám bol knihou.

V nasledujúcich dňoch – aj mesiacoch a rokoch, zatiaľ čo z neho rástol muž – ho sotva niekto zazrel bez otvorenej knihy pred nosom. Čítal pri chôdzi, čítal pri jedení. Ostatní knihovníci ho podozrievali, že číta aj v spánku, prípadne vôbec nespí. Keď náhodou zdvihol pohľad od stránky, vyzeral, ako keby sa budil zo sna. „Neznámy zase sníva,“ hovorili o ňom. „Zasnený Neznámy.“ Jeho povesti nepomohlo, že občas pri čítaní za pochodu narazil do steny, alebo že jeho najobľúbenejšie knihy pochádzali zo zaprášeného suterénu, kam sa nikomu inému nechcelo chodiť. Motal sa s hlavou plnou rozprávok, vždy aspoň napoly stratený v inom svete. Démoni a krídlotepci, serafovia a duchovia, všetkých mal rád. Veril v mágiu ako dieťa a na duchov ako sedliak. Hneď v prvý deň práce v knižnici naňho z police padla rozprávková kniha a zlomila mu nos. Podľa jeho kolegov o ňom tá nehoda vypovedala všetko dôležité. Lazlo Neznámy: hlava v oblakoch, stratený vo svojom vlastnom svete rozprávok a fantázie.

Na to narážali ostatní, keď o ňom vraveli, že je zasnený. Nevyšli však podstatu, lebo Lazlovo snívanie siahalo ďaleko za hranice ich predstavivosti. Lazlo totiž *mal* sen, ktorému podriadil celý život,

sen, ktorý v ňom pretrvával a žil v jeho koži ako druhá duša. Zabral celú krajinu Lazlovej mysle. Bola to dômyselná a úchvatná krajina a odvážny a veľkolepý sen. Príliš odvážny, príliš veľkolepý pre človeka ako on. Lazlo však vedel, že sen si sám vyberie, kto si ho vysníva, nie naopak.

„Čo zase čítaš, Neznámy?“ dokrivil k nemu majster Hyrrokkin, našiel ho pri stole, kde vybavovali požiadavky čitateľov. „Dúfam, že ľúbostný list.“

Starý knihovník to želanie vyslovoval častejšie, než by sa patrilo, a zjavne ho vôbec neodradilo, že zakaždým dostal zápornú odpoveď. Lazlo si chystal zvyčajnú odpoveď, ale zarazil sa a lepšie zväžil slová. „Dá sa to tak povedať,“ odvetil a natrčil knihovníkovi list papiera, krehký a zažltnutý vekom.

V majstrových mdlých hnedých očiach sa objavila iskrička, ale keď si napravil okuliare a pozrel na papier, ihneď pohasla. „Vyzerať to ako účet,“ skonštatoval.

„Áno, ale za čo?“

Majster Hyrrokkin sa zatváril skepticky, ale zaškútil a prečítal si to. Nasledoval krátky výbuch smiechu, za ktorým sa otočili všetky hlavy v obrovskej tichej miestnosti. Nachádzali sa totiž v Pavilóne ideí. Učenci v nachových rúchach, ktorí sa hrbili pri dlhých stoloch, vzhliadli od svojich zvitkov a foliantov s prísnu výčitkou v očiach. Majster Hyrrokkin sa ospravedlnil kývnutím hlavy a vrátil Lazlovi papier, prastarý účet za obrovskú zásielku afrodisiak pre dávno mŕtveho kráľa. „Prezývku Milovník si kráľ nevyslúžil svojimi veršami, čo? Ale priznaj sa, čo to stváraš! Povedz, že ma klame zrak. Preboha, chlapče! Povedz, že nemárniš voľný deň triedením účtov!“

Lazlo už nebol chlapec, navonok nezostala ani stopa po drobnom najdúchovi so škrabancami na vyholenej hlave. Stal sa z neho vysoký muž a len čo sa zbavil mníchov a ich tupých žiletiek, vlasy si nechal narásť dlhé. Boli tmavé a husté, zväzoval si ich kníhviazačským povrázkom, no viac pozornosti im nevenoval. Obočie mal

takisto tmavé a husté, črty tváre hranaté a nevelmi foremné. Nieкто by možno povedal, že „nahrubo otesané“, alebo dokonca „bitkárske“ pre jeho zlomený nos, ktorý z profilu tvoril výrazný schod a pri pohľade spredu sa nápadne stáčil doľava. K drsnému zovňajšku pasoval aj jeho hlas, hlboký a mužný, trochu chrapľavý, akoby dlho zostal vonku napospas živlom. K zvyšku sa nehodili jedine jeho zasnené oči: veľké, sivé a nevinné. Práve sa vyhýbali pohľadu majstra Hyrrokina.

„Samozrejme, že nie,“ povedal nepresvedčivo. „Aký šialenec by počas voľného dňa triedil účty?“

„Čo teda robíš?“

Pokrčil plecami. „Správca našiel v pivnici škatuľu so starými lajstrami. Len si ich prezerám.“

„To je nehanebné mrhanie mladostou! Kolko máš vlastne rokov? Osemnásť?“

„Dvadsať,“ pripomenul mu Lazlo, hoci to, pravdupovediac, nevedel úplne presne. Ešte v detstve si náhodne vybral, kedy chce mať narodeniny. „A vy ste svoju mladosť premrhali rovnako.“

„Ja som odstrašujúci príklad! Čo to nevidíš?!“

Hyrrokkin bol mľandravý, zhrbený mužiček. Vlasy pripomínajúce páperie púpavy, brada a obočie mu zakrývali väčšinu tváre, trčal z nich len drobný ostrý nos a okrúhle okuliare. Lazlo si pomyslel, že pripomína sovie mláďa, ktoré vypadlo z hniezda. „Chceš, aby z teba bol na staré kolená poloslepý jaskynný muž, ktorý sa presúša po útrobach knižnice?“ oboril sa naňho starec. „Vypadni von, Neznámy. Nadýchaj sa vzduchu, poobzeraj sa. Človek by mal mať vrasčky okolo očí zo zízania na obzor, nie z čítania pri slabom svetle.“

„Čo je to obzor?“ spýtal sa Lazlo s kamennou tvárou. „Niečo ako koniec uličky medzi policami kníh?“

„Nie, to ani náhodou,“ sklamal ho majster Hyrrokkin.

Lazlo sa usmial a vrátil sa k účtom. Keď ich tak v duchu nazval, aj jemu samému to znelo príšerne nudne. Boli to staré potvrdenia

o doručených zásielkach z čias, keď v paláci ešte žila kráľovská rodina a prúdil tam tovar zo všetkých kútov sveta. To znelo aspoň trochu vzrušujúcejšie. Lazlo ich netriedil a nezakladal do archívu. Po každom narýchlo prebehol pohľadom, či nezbadá nezameniteľné oblúky istej výnimočnej abecedy. Hľadal nejaké zmienky o Nevídanom meste – tak ho v myšlienkach nazýval, lebo *Nárek* so sebou ešte vždy prinášal pachuť slz. Vlastne to robil stále, vedome či nevedome. „Čoskoro pôjdem,“ uistil majstra Hyrrokkinu. Navonok tak možno nepôbil, ale v skutočnosti si slová starého knihovníka vzal k srdcu. Netúžil stráviť zvyšok života v knižnici – či už poloslepý alebo nie – a úprimne dúfal, že skutočne získa vrásky okolo očí zo škúlenia na obzor.

Obzor, ktorý ho najväčšmi lákal, bol však nesmierne ďaleko.

Mimochodom, ešte aj zakázaný.

Majster Hyrrokkin mávol rukou smerom k oknu. „Aspoň si si, dúfam, všimol, že tam vonku je leto.“ Keď Lazlo neodpovedal, dodal: „Veľká oranžová guľa na oblohe. Nežné pohlavie nosí hlboké výstrihy. Hovorí ti to niečo?“ Stále nič. „*Neznámy?*“

„Čože?“ Lazlo zdvihol hlavu. Nevnímal ani slovo. Našiel presne to, čo hľadal: stoh účtov z Nevídaného mesta, ktorý pohltil všetku jeho pozornosť.

Starý knihovník teatrálne vzdychol. „Rob si, čo chceš,“ zahundral napoly vyčítavo, napoly rezignovane. „Len si na seba dávaj pozor. Knihy sú možno nesmrteľné, ale my nie. Raz ráno zalezieš medzi police, a kým sa odtiaľ vymotáš, budeš mať bradu až po pupok a uvedomíš si, že si nikdy nenapísal báseň dievčine, ktorú si stretol pri korčuľovaní na Ederi.“

„Tak sa zoznamuje s dievčatami?“ spýtal sa Lazlo len spoly žartom. „Rieka zamrzne až o pár mesiacov, mám dosť času, aby som nabral odvahu.“

„Pche! Dievčatá nebehajú po svete len v zime. Pusti sa do toho *hneď*. Nazbieraj kyticu kvetov a vyber si nejakú, ktorej ju dáš. A ho-

tovo. Hľadaj láskavé oči a široké boky, počuješ? *Boky*, chlapče. Nevieš, čo je život, kým nepoložíš hlavu na príjemné mäkké...”

Našťastie ho prerušil príchod učenca.

Lazlo by skôr presvedčil svoju kožu, aby zmenila farbu, než nabral odvahu prihovoriť sa dievčaťu, o kladení hlavy na čokoľvek príjemné a mäkké ani nehovoriac. Keďže celý život strávil v kláštore a knižnici, zatiaľ nepoznal žiadnu ženu, nieto ešte mladú, a keby aj, nemal najmenšie tušenie, čo by jej povedal. Nečakal, že by mnohé prejavili záujem o dvorenie chudobného pomocného knihovníka s krivým nosom a potupným menom Neznámy.

Učenec odišiel a majster Hyrrokkin pokračoval v prednáške: „Život za tebou nepríde, chlapče. Musíš mu vyjsť v ústrety. Pamätaj: duchovná miazga zlenivie, keď človek zanedbáva svoje vášne.“

„Moja duchovná miazga je na tom dobre.“

„Aké nešťastie! To znamená, že si zišiel z cesty. Si mladý, tvoja miazga by mala bublať a klokotať!“

Duchovná miazga, o ktorej sa zhovárali, nebolo žiadne nehmotné fluidum duše, ale číra telesná tekutina, ktorú pumpovalo druhé srdce vlastnou sieťou ciev, jemnejšou a záhadnejšou než hlavný krvný obeh. Vede sa ešte nepodarilo dokonale odhaliť, na čo slúži. Človek dokázal prežiť, aj keď sa mu druhé srdce zastavilo a duchovná miazga stuhla vo svojich cievach. Nejakto však súvisela so životnou energiou či s vášňou, ako to nazval majster Hyrrokkin, lebo ľudia, ktorí o ňu prišli, boli letargickí a bez nálady. Ako bez ducha.

„Starajte sa o vlastného ducha,“ poradil mu Lazlo. „Ešte nie je neskoro. Nejedna vdova by sa iste potešila, keby jej dvoril taký romantický jaskynný muž.“

„Nepapuľuj!“

„A vy nepoučujte!“

Majster Hyrrokkin vzdychol. „Kde sú tie časy, keď si sa predomnou triasol strachom? Nech trvali akokoľvek krátko, chýbajú mi.“

Lazlo sa zasmial. „Za tie sa môžete poďakovať mníchom. Naučili ma báť sa svojich predstavených. Vy ste ma naučili zbaviť sa toho strachu a za to vám budem navždy vďačný.“ Povedal to srdečne, ale jeho pohľad vzápätí skĺzol k papierom, ktoré držal v ruke. Nemohol im odolať.

Starec si to všimol a pobúrene odfrkol: „Dobre, dobre. Pobav sa so svojimi účtami. Ale ešte nad tebou nelámem palicu. Načo by sa človek dožil staroby, keby nemohol otravovať mladých výlevmi zo svojej hlbokkej studnice múdrosti?“

„A načo by bol človek mladý, keby nemohol všetky rady ignorovať?“

Majster Hyrrokkin čosi zašomral a obrátil sa k štósu foliantov, ktoré učenc vrátil na stôl. Lazlo sa vrátil k svojmu drobnému objavu. V Pavilóne ideí vládlo ticho prerušované len kolieskami rebríkov a šuchotom obracanáých stránok.

A po chvíli tichým zapískaním. Vyšlo z Lazlových pier, lebo vysvitlo, že jeho objav je významnejší, než sa na prvý pohľad zdalo.

Majster Hyrrokkin zdvihol hlavu. „Ďalšie elixíry lásky?“

„Nie,“ pokrútil hlavou Lazlo. „Pozrite!“

Starec si typickým pohybom napravil okuliare a zaškúlil na papier. „Aha,“ vzdychol trpiteľsky. „Záhady Náreku. To som mohol tušiť.“

Nárek. Lazlo pri zvuku toho mena pocítil nepríjemné pichnutie za očami. Majstrov povznesený tón ho síce ranil, ale neprekvapil. Väčšinou si svoju posadnutosť nechával pre seba. Nikto jej nerozumel a už vôbec neprejavil rovnaký záujem. Kedysi osud zmiznutého mesta vzbudil obrovskú vlnu zvedavosti, ale po dvoch storočiach z neho zostala len bájka. A podozrivé zmiznutie jeho mena svet veľmi nerozrušilo. Jedine Lazlo *pocítil*, ako sa to stalo. Ostatní sa to dozvedeli neskôr, keď k nim pomaly prenikli chýry, ale mali len pocit, že meno zabudli. Ozvalo sa pár domnienok, že išlo o trik či sprisahanie, ale väčšina ľudí len pevne zavrela dvere vo svojej mysli a rozhodla sa, že mesto sa nikdy nevolalo inak ako Nárek, a kto tvrdí

opak, len tára hlúposti a fantazíruje. Iné zmysluplné vysvetlenie totiž nejestvovalo.

Mágia to predsa istotne nespôsobilá.

Lazlo vedel, že majster Hyrrokkin nemá záujem, ale bol taký nadšený, že mu to neprekážalo. „Prečítajte si to,“ povedal a strčil mu papier pod nos.

Majster Hyrrokkin dočítal, a ani nepredstieral, že to naňho urobilo dojem. „No a čo má byť?“

Čo má byť?! Medzi tovarom v zozname – koreninami, hodvábom a tak ďalej – sa spomínali aj cukríky z krvi svytagorov. Až doteraz o nich Lazlo čítal len v príbehoch. Boli to mýtické zvieratá, ľudia sotva verili, že riečne príšery existovali, nieto ešte, že sa z ich ružovkastej krvi vyrábala elixír nesmrteľnosti. Tu sa však písalo, že ho kúpila a zaplatila kráľovská rodina v Zosme. Rovnako tam mohla byť aj zmienka o dovoze dračích šupín. „Cukríky z krvi,“ povedal a ukázal na príslušné slová. „Nevidíte? *Naozaj* sa vyrábali.“

Majster Hyrrokkin odfrkol. „*Toto* podľa teba dokazuje, že existovali? Keby to bola *pravda*, mohol by ti o tom porozprávať ten, kto ich jedol.“

„Nie,“ odporoval Lazlo. „Podľa príbehov si človek zachoval nesmrteľnosť, len keď ich jedol pravidelne a to už nebolo možné, keď neprichádzali nové zásielky.“ Ukázal na dátum na účte. „Táto je spreď dvesto rokov. Možno ju dokonca priviezla posledná karavána.“

Posledná karavána, ktorá sa kedy vynorila z púšte Elmuthaleth. Lazlo si predstavoval prázdnu púšť v žiari zapadajúceho slnka. Myšlienka na záhady ho zakaždým zburcovala ako rytmus hudby, ktorý poháňal jeho srdce, teda obe jeho srdcia; krv aj duchovná miazga tepali v dokonale prepletenej harmónii ako súzvuk dvoch dlaní, ktoré udierajú na dva rôzne bubny.

Keď prvýkrát prišiel do knižnice, nepochyboval, že tam nájde odpovede. Vskutku hneď naďabil na knihy v zaprášenom suteréne, ale tým sa jeho objavy zďaleka nekončili. Zdalo sa mu, že na poli-

ciach toho úžasného miesta sa nachádza celá história sveta zviazaná v knihách či zakrútená vo zvitkoch. Naivne veril, že sa tam skrývajú aj všetky tajomstvá a čakajú na čitateľov, ktorí sú dostatočne trpezliví a cieľavedomí na to, aby ich objavili. Lazlo oplýval oboma vlastnosťami a hľadal už sedem rokov. Prekutral staré denníky, zväzky korešpondencie, hlásenia špiónov, mapy a zmluvy, účtovné knihy, záznamy dvorných pisárov a všetko ostatné, čo ešte vyhrabal. Každý objav si ukladal do svojej zbierky pokladov, až kým nevykypela zo svojho kúta a nezaplnila mu celú myseľ.

Vyliala sa aj na papier.

Keď vyrastal v kláštore, príbehy boli jeho jediným majetkom. Odvtedy o čosi zbohatol. Teraz mal aj knihy.

Vlastné slová zapísané vlastnou rukou a zviazané vlastnými úhľadnými stehmi. Skromné zväzky, nehalila ich koža so zlatým písmom ako exempláre v Pavilóne ideí. Spočiatku Lazlo vyberal papier zo smetných košov, napoly popísané stránky, ktoré odhodili nešetrní učenci, a vystačil si s ústrižkami knihviazačskej nite z dielne, kde sa opravovali poškodené knihy. Atrament zháňal ťažko, ale aj k tomu mu nevedomky dopomohli učenci. Často vyhadzovali kalamáre, kde na dne ešte zostalo aj za štvrt' palca atramentu. Musel ho riediť vodou a svoje prvé zväzky plnil bledými príznakmi slov. Po niekoľkých rokoch začal dostávať aký-taký plat a mohol si dovoliť aspoň poriadny atrament.

Mal veľa kníh, všetky poukladané na okennom parapete vo svojej izbičke. Obsahovali sedem rokov výskumu a všetky zmienky o Náreku a jeho dvojici záhad, ktoré kedy našiel.

Vysvetlenia záhad zatiaľ chýbali.

Lazlo medzičasom pochopil, že odpovede nenájde v žiadnej knihe z úžasných, obrovských políc knižnice. Kde by sa tam vzali? Predstavoval si, že v knižnici pracujú vševediaci škriatkovia a zaznamenávajú všetko, čo sa na svete stalo, akokoľvek vzdialené, akokoľvek tajné? Nie. Ak sa odpovede vôbec niekde dali nájsť, tak na juho-

východe kontinentu Namaa, za púšťou Elmuthaleth, odkiaľ sa nikto cudzí zatiaľ nevrátil.

Stojí ešte Nevídané mesto? Prežili jeho obyvatelia? Čo sa stalo pred dvoma storočiami? Čo sa stalo pred pätnástimi rokmi?

Aká moc by dokázala meno mesta vymazať z mysle ľudí na celom svete?

Lazlo tam chcel zísť a zistiť to. To bol jeho sen, odvážny a veľkolepý: *ísť tam*, do mesta na opačnom konci sveta, a osobne rozlúsknuť jeho záhady.

Samozrejme, bolo to neuskutočniteľné.

Ale koho by taká drobnosť odradila od snívania?

KOMPLETNÉ DIELO LAZLA NEZNÁMEHO

Majstra Hyrrokkinu Lazlovo uchvátenie nenakazilo. „Sú to príbehy, chlapče. Výmysly a táraniny. Žiaden elixír nesmrteľnosti neexistoval. Nanajväš to bola krv s cukrom.“

„Pozrite si tú cenu,“ trval na svojom Lazlo. „Dali by toľko peňazí za obyčajnú osladenú krv?“

„Čo my vieme o tom, koľko sú ochotní zaplatiť králi? Nedokazuje to nič, len naivitu boháčov.“

Lazlovo nadšenie trochu ochladlo. „Máte pravdu,“ uznal. Potvrdenka dokazovala kúpu tovaru nazývaného cukríky z krvi, ale nič viac. Lazlo sa však nechystal vzdávať. „Aspoň to naznačuje, že svytagory naozaj žili.“ Odmlčal sa. „Možno.“

„No a čo?“ opáčil majster Hyrrokkin. „Nikdy sa to nedozvieme naisto.“ Položil Lazlovi ruku na plece. „Už si vyrástol. Nie je najvyšší čas, aby si toto všetko pustil z hlavy?“ Ústa mu vôbec nebolo vidieť, jeho úsmev sa prejavil len zavlňením v bielom páperí fúzov a brady. „Máš dosť roboty za mizerný plat. Prečo by si si pridával ďalšiu zadarmo? Nikto sa ti za to nepoďakuje. My sme tu na hľadanie kníh. Hľadanie odpovedí nechaj učencom.“

Lazlo chápal, že to myslí dobre. Starec telom i dušou patril knižnici a jej kastový systém vnímal iba ako pravidlo dokonalého sveta. Medzi jej stenami vládli učenci a všetci ostatní im slúžili – najmä

knihovníci, ktorí ich mali podporovať v dôležitej práci. Učenci sa pýtali diplomami z univerzít. Knihovníci nie. Aj keby na to mali mozog, chýbalo im zlato. Vzdelávali sa len popri svojej práci a niektorí učencov dokonca prekonal. Aj komorník však môže prekonať svojho pána v ušľachtilosti, a predsa zostane len komorníkom. Knihovníci na tom boli rovnako. Študovať im nikto nezakazoval, ak popritom stíhali všetky svoje povinnosti, ale iba na rozšírenie vlastného obzoru, nič sa nepovažovalo za prínos do svetového fondu vedomostí.

„Prečo by sme im mali prenechať všetku zábavu?“ spýtal sa Lazlo. „Navyše, Nárek nikto neskúma.“

„Lebo je to mŕtva téma,“ podotkol majster Hyrrokkin. „Učenci sa zaoberajú významnými záležitosťami.“ Slovo *významnými* jemne zdôraznil.

Ako keby chceli poskytnúť názorný príklad, dvere sa rozleteli a do knižnice vošiel učenec.

V Pavilóne ideí sa pôvodne konávali plesy, jeho dvere boli dvakrát vyššie a viac než dvakrát širšie než obyčajné. Väčšina učencov len skromne pootvorila jedno krídlo, vklázla dnu či vykázla von a potichu ho za sebou privrela. Pre tohto to neplatilo. Oprel sa rukami o obe masívne krídla a zatlačil, a kým udreli do stien a zatriasli sa, už stíhol urobiť pár ráznych krokov do miestnosti. Podpätky jeho čižiem klopali po mramorovej podlahe, pod nohy sa mu neplietli záhyby látky. Rúchami pohrdal a obliekal si ich len pri slávnostných príležitostiach, inak radšej nosil slušivý kabát a nohavice, vysoké jazdecké čižmy a kord po boku. Nachovej uniforme svojich kolegov vzdával hold len viazankou, ktorá nikdy nemala inú farbu. Nebol to obyčajný učenec, ale ideál všetkých učencov: najznámejší človek v Zosme hneď po kráľovnej a cirkevnom hierarchovi – a jednoznačne najpopulárnejší. Bol mladý, slávny a skvel sa ako zlato. Alchymista Thyon Nero, druhorodený syn vojvodu z Vaalu a krstný syn kráľovnej.

Na buchnutie dverí sa znovu zdvihli všetky hlavy, ale na tvárach sa neobjavilo to pohoršenie, ako keď sa majster Hyrrokkin zasmial. Prvotné prekvapenie sa zmenilo na obdiv alebo závišť.

Majster Hyrrokkin dotyčného vždy zahŕňal okázalým obdivom. Pri pohľade na alchymistu sa rozjasnil sťa žiarolit. Lazlo by kedysi zareagoval rovnako. Už to neplatilo, no nikto ho nesledoval a nepostrehol, že stuhol ako lovná zver a doslova sa prikrčil, keď Thyon prezývaný „zlatý synáčik“ zamieril rovno k ich stolu.

Išlo o výnimočnú návštevu. Thyon Nero mal na vybavovanie podradných záležitostí pomocníkov. „Pán môj,“ oslovil ho majster Hyrrokkin a vystrel sa, nakoľko mu to starý chrbát dovolil. „Aká láskavosť, že ste nás poctili návštevou! Ale nemuseli ste sa unúvať osobne. Vieme, že máte na práci dôležitejšie veci než behať po knihy.“ Knihovník úkosom zagánil na Lazla – keby náhodou doteraz nepochopil, čo mu chcel naznačiť, tu je žiarivý príklad učenca, ktorý sa zaoberá „významnými záležitosťami“.

Aké významné záležitosti zamestnávali myseľ Thyona Nera?

Nič menšie než životodarný princíp celého vesmíru: tajná esencia nazývaná azoth, po ktorej alchymisti pátrali celé stáročia. Vydostiloval ju už v šestnástich rokoch a vďaka nej dokázal zázraky, okrem iného dosiahol aj najvyššiu métu svojho prastarého umenia: premenu olova na zlato.

„To je od teba milé, Hyrrokkin,“ ozval sa ten vzor dokonalosti, ktorý bol okrem božskej mysle požehnaný aj božským výzorom. „Ale rozhodol som sa, že radšej prídem sám, aby...“ zdvihol zrolovanú žiadanku, „... aby som odstránil akékoľvek pochybnosti, že išlo o omyl.“

„Omyl? Predsa ste sa nemuseli unúvať, pán môj,“ uisťoval ho majster Hyrrokkin. „Vašu žiadosť by nikto nespochybňoval, nech by ju doručil ktokoľvek. Sme tu na to, aby sme slúžili, nie aby sme kládli otázky.“

„To rád počujem,“ prikývol Nero s povestným úsmevom, pre ktorý plné salóny dám strácali hlavu aj reč. Potom obrátil pohľad k Lazlovi.

Bol to šok porovnateľný s náhlym pádom do ľadovej vody. Lazlo sa nepohol, odkedy sa rozleteli dvere. V blízkosti Thyona Nera za každým strôpal a cítil sa rovnako neviditeľný, ako mu alchymista svojím správaním naznačoval. Zvykol si na pohrdavé ticho a chladný pohľad, ktorý po ňom preklázoľ, akoby ani neexistoval. Preto ho prekvapilo, keď naňho Nero priamo pozrel, a ešte väčšmi ho prekvapili jeho slová: „A ty, Neznámy? Si tu na to, aby si slúžil, alebo na to, aby si sa vypytoval?“ Vyslovil to srdečným tónom, ale zvláštny svit v jeho modrých očiach Lazla naplnil hrôzou.

„Aby som slúžil, pán môj,“ odpovedal hlasom krehkým ako papieľ, ktoré držal v ruke.

„Výborne.“ Nero mu stále hľadel do očí a Lazlo musel bojovať s nutkaním odvrátiť zrak. Alchymista a knihovník súperili pohľadmi. Spájalo ich tajomstvo, ktoré horelo ako alchymistický oheň. Dokonca aj starý majster Hyrrokkin to vycítil a nervózne prebehol očami z jedného mladíka na druhého. Nero pripomínal princa z príbehov, aké sa rozprávajú pri svetle ohňa, veľkolepý a oslnivý. Lazlova koža už nebola sivá, ako keď bol bábätko, ale jeho knihovnícke rúcho áno a oči takisto, akoby mu tá farba bola súdená. Bol tichý a nenápadný ako tieň, zatiaľ čo Thyon priťahoval všetky oči ako svetlica. Samá strohosť a elegancia, ako čerstvo vyžehlený hodváb. Holil ho sluha čepelou, ktorú brúsil každý deň, a z jeho útrat u krajčira by vyžila celá dedina.

Lazlo s ním prudko kontrastoval, asi ako vrecovina v porovnaní s hodvábom. Jeho rúcho nebolo nové, ani keď ho pred rokom dostal. Lem dávno zodral, lebo ho ťahal hore-dolu po drsných kamenných schodoch v depozitári, a vo voľnom rúchu sa jeho postava úplne strácala. Boli rovnako vysokí, ale Nero zásadne stál, ako keby pozoval sochárovi, kým Lazlo sa ostražito krčil. *Čo od neho Nero mohol chcieť?*

Nero sa obrátil späť k starcovi. Hlavu držal vztyčenú, zrejme nashvál vystavoval na obdiv dokonalú líniu svojej čeluste, a keď sa

rozprával s niekým nižším, sklonil len zrak, nikdy nie hlavu. Odovzdal žiadanku.

Majster Hyrrokkin si napravil okuliare, rozvinul papier a prečítal, čo na ňom bolo napísané. Potom si znovu napravil okuliare a prečítal si to ešte raz. Pozrel na Nera. Potom na Lazla a ten hneď pochopil, koľká bije. Pochopil, čo na žiadanke stojí. Telo mu postupne trpelo, ako keby mu prestala prúdiť krv aj duchovná miazga a dych v pľúcach sa takisto zasekol.

„Doručte mi ich do paláca,“ rozkázal Nero.

Majster Hyrrokkin zmätene otvoril ústa, ale nevydal ani hláska. Znovu pozrel na Lazla, svetlo žiarolitov sa mu odrážalo v sklíčkach okuliarov, takže mu Lazlo nevidel do očí.

„Potrebujete, aby som vám napísal adresu?“ spýtal sa Nero s predstieranou vlúdnosťou. Len hral divadielko. Všetci vedeli, že býva na brehu rieky v paláci z bledoružového mramoru, ktorý mu darovala kráľovná, a Nero si dobre uvedomoval, že to všetci vedia. O adresu vôbec nešlo.

„Samozrejme, že nie, pán môj,“ povedal majster Hyrrokkin. „Ide len o to, že... ach...“

„Nejaký problém?“ spýtal sa Nero. Jeho prenikavý pohľad vôbec neladil s priateľským tónom.

Áno, pomyslel si Lazlo, *niekto s tým má problém*. Majster Hyrrokkin však Nerovmu pohľadu nevládal vzdorovať. „Nie, pán môj. Som... som si istý, že to preňho bude veľká česť.“ Jeho slová bodli Lazla do chrbta ako nôž.

„Výborne,“ povedal Nero. „Očakávam, že mi ich doručíte dnes večer.“ Odišiel tak ako prišiel, podpätky čižiem klopkali na mramorovej podlahe a všetci ho sledovali pohľadom.

Lazlo sa otočil k majstrovi.

Srdcia mu predsa len neprestali biť. Treptali sa rýchlo a nepravidelne ako párík nočných motýľov chytených do pasce. „Povedzte mi, že to nie je to, čo si myslím.“

Stále zmätený starý knihovník mu podal žiadanku. Lazlo si ju vzal. Prečítal. Roztriasli sa mu ruky. Stálo tam presne to, čo predpokladal.

Nero výrazným, sebavedomým rukopisom napísal: *kompletné dielo Lazla Neznámeho*.

Absolútne zaskočený Majster Hyrrokkin sa spýtal: „Načo by Thyon Nero mohol potrebovať *tvoje knihy*?“

ZLOMYSELNÝ BOH OSUDU

Alchymista a knihovník sa ani nemohli väčšmi líšiť – ako keby ich Shres, zlomyseľný boh osudu, raz postavil vedľa seba a rozdelil medzi nich svoj košík darov: všetky pre Thyona, jeden po druhom, okrem úplne posledného, ktorý hodil do prachu pri Lazlových nohách.

„Rob s tým, čo môžeš,“ povedal by možno, keby taký boh existoval a mal by práve škodoradostnú náladu.

Thyonovi Nerovi nadelil postavenie, bohatstvo, privilégia, krásu, šarm, genialitu.

Lazlovi podhodil jediná vec, ktorá ešte zostala, nech si ju zdvihne a opráší: česť.

Možno by bolo lepšie, keby Nero dostal aj tú.

Podobne ako Lazlo, Thyon Nero sa narodil počas vojny, ale ni vojna, presne ako osud, nezasiahne každého tou istou mierou. Vyrástol ďaleko od vojnových výjavov v otcovom zámku, utrpenie nevidel ani nezačuchal, nieto ešte zakúsil. V ten istý deň, keď sivé dieťa bez mena naložili na káru smerujúcu do Zemonanského kláštora, zlaté dieťa dostalo meno Thyon po svätom bojovníkovi, ktorý zo Zosmy vyhnal barbarov. Veľkolepej oslavy krstín sa zúčastnila polovica kráľovského dvora. Thyon bol bystré a krásne dieťa, a hoci otcov titul a pozemky mal zdediť jeho starší brat, on si nárokoval všetko ostatné – lásku, pozornosť, smiech, pochvaly – a dožadoval

sa toho poriadne nahlas. Tichý Lazlo vyrastal v drsnej opatere neochotných mníchov, Thyon zas ako miniatúrny charizmatiký tyran, ktorý chcel všetko a dostal ešte viac.

Lazlo spával v spálni plnej spolubývajúcich, líhal si hladný a budil sa premrznutý.

Malý Thyon si hovel na lôžku v tvare vojnovéj lode so skutočnými plachtami, rahnami a lanami, a dokonca aj s miniatúrnymi kanónmi. Jedna slúžka ňou nevládala pohnúť, preto ho vždy ukolísavali do spánku dve naraz. Jeho vlasy mali výnimočnú farbu, pripomínali slnko namaľované na freskách, na ktoré človek môže pozeráť bez toho, aby mu spálilo oči. Nechali mu ich voľne rásť, hoci dlhé vlasy na chlapcoch neboli v móde. Ostrihali mu ich až na deviate narodeniny a uplietli z nich zložitý náhrdelník pre kráľovnú, jeho krstnú matku. Nosila ho rada a zlatníkov privádzala do zúfalstva, lebo tým inšpirovala módu šperkov z ľudských vlasov, hoci žiadna napodobenina sa nedala porovnať so skvostným originálom.

Prezývka „zlatý synáčik“ Thyona sprevádzala od krstín a možno aj určila jeho životnú dráhu. Mená majú svoju moc a jeho od raného detstva spájali so zlatom. Nečudo teda, že si na univerzite vybral alchymistickú fakultu.

Čo je to alchymia? Metalurgia obalená v tajomstvách. Honba za duchovnými cieľmi prostredníctvom hmotných nástrojov. Veľkolepá a ušlachtilá snaha ovládnuť živly a dosiahnuť čistotu, dokonalosť a božskosť.

Ach, a zlato.

Nezabúdajme na zlato. Králi po ňom túžili. Alchymisti ho sľubovali – celé generácie alchymistov po celé stáročia –, a ak sa im podarilo dosiahnuť niečo rýdze a dokonalé, tak len rýdzu a dokonalú neschopnosť vyprodukovať čo len zrno.

Trinástočný Thyon, s intelektom ostrým ako hrot hadieho tesáka, rýchlo pochopil, že tajomné rituály a filozofické princípy slúžia len ako dymová clona na zamaskovanie zlyhania. *Pozri, aké je to*

zložité, tvrdili mu alchymisti o veciach, ktoré sami naschvál komplikovali. Zakladali si na bizarnostiach. Noví študenti museli zložiť prísahu na smaragd, ktorý vraj ktosi kedysi vylúpol z čela padlého anjela. Keď mu ten artefakt predložili, Thyon sa zasmial. Odmietol naň prisahať a odmietol aj študovať ezoterické texty, ktoré nazval „útecha samozvaných čarodejníkov, ktorí sú prekliati, lebo musia žiť vo svete bez mágie“.

„Máte dušu kováča, mladý muž,“ povedal mu profesor alchymie s chladnou zlosťou.

„Vždy lepšie než duša šarlatána,“ odsekol Thyon. „Radšej odpriahám na nákovu a budem robiť poctivú prácu, než balamutiť svet výmyslami.“

Zlatý synáček teda zložil prísahu na kováčsku nákovu, nie na anjelský smaragd. Hocikoho iného by rovno vyhodili, ale Thyon sa tešil priazni kráľovnej, takže stará garda musela ustúpiť a nechať ho, aby pri práci používal vlastné metódy. Zaujímala ho len hmotná stránka vecí: vlastnosti živlov a prvkov, podstata a premenlivosť hmoty. Bol ambiciózny, dôsledný a obdarený intuíciou. Oheň, voda aj vzduch mu zverili svoje tajomstvá. Minerály odhalili skryté vlastnosti. Všetkým „samozvaným čarodejníkom“ spôsobil obrovské rozčarovanie, keď v pätnástich vykonal prvú premenu kovov v dejinách západného sveta. Žiaľ, nepremenil olovo na zlato, iba na bizmut, a ako sám povedal, zvládol to bez pomoci „duchov či zaklínadiel“. Krstná matka ho za ten úspech odmenila súkromným laboratóriom. Dala naň prestavať okázalú starú katedrálu, ktorá patrila k Veľkej knižnici, a na výdavkoch nešetřila. Pomenovala ho *Chrysopoesium* – zo slova *chrysopoeia*, ktoré označuje premenu obyčajného kovu na zlato. Na ceremóniu, pri ktorej laboratórium Thyonovi oficiálne odovzdala, si kráľovná dala náhrdelník z jeho vlasov. Kráčali zavesení do seba a skveli sa rovnakým zlatom: on ho mal na hlave, ona na krku. Za nimi pochodovali vojaci v zlatých kabátcoch, špeciálne ušitých na tú príležitosť.

Lazlo stál v dave, ohromený veľkolepým divadlom a geniálnym zlatovlasým chlapcom, ktorý mu odjakživa pripomínal postavu z vymysleného príbehu – mladý hrdina požehnaný osudom, stúpajúci na výslnie, kam právoplatne patrí. Tak ho videli všetci, ako obecnosť v divadle, ktoré sa dobre zabáva a nič netuší o temnejšej zákulisnej dráme.

Lazlo sa o nej dozvedel.

Stalo sa to asi o rok neskôr, už mal šesťnásť. Práve večer prechádzal uličkou pomedzi hrobky, keď začul hlas tvrdý a ostrý ako dopadajúca sekera. Najprv nerozoznával slová a zastal, hľadal ich pôvodcu.

Ulička kedysi patrila k starému palácovému cintorínu, od zvyšku jeho pozemku ju oddelila stavba novej veže pre astronómov. Učenci o nej zväčša ani nevedeli, ale knihovníci áno, lebo si z nej urobili skratku medzi regálmi kníh a čítárňami na prízemí veže. Lazlo teda práve prechádzal s plnou náručou rukopisov, keď ten hlas začul. Rozoznal jeho rytmus prerušovaný interpunkciou pľasnutí či úderov. *Plesk. Plesk.*

A ešte jeden zvuk, sotva počuteľný. Lazlo si najprv myslel, že ho vydáva zviera. Vykukol poza roh mauzólea a zbadal ruku, ktorá sa dvíhala a klesala s pravidelným krutým plesknutím. Držala jazdecový bičik, už sa nedalo pochybovať, o aký výjav ide, ale Lazlo si stále myslel, že obeťou je zviera, lebo sa krčila pri zemi a cez zaťaté zuby cedila neľudskej stony.

Lazla naplnil hnev, rozhorel sa ako škrtnutá zápalka. Nabral dych na výkrik.

A zadržal ho.

Kým jeho hlas stihol sformulovať jediné slovo, v chabom svetle konečne rozoznal, aká scéna sa pred ním odohráva.

Zohnutý chrbát. Prikrčený chlapec. Svetlo žiarolitu na zlatých vlasoch. Vojvoda z Vaalu mlátil svojho syna ako zviera.

Lazlo takmer skríkol: *Prestaňte!* Zadržal to slovo v ústach ako hlt ohňa.

„Nedôvtipný...“ *Plesk*. „Nedôsledný...“ *Plesk*. „Naničhodný...“ *Plesk*. „Imbecil!“

Bezcitne pokračoval ďalej a Lazlo sa pri každom plesknutí strhol, jeho hnev zahasila obrovská vlna zmätku. Keď sa nad tým stihol zamyslieť, hnev znovu vzbĺkol, pálčivejší než predtým. Zoči-voči tomu výjavu však všetky ostatné pocity premohol šok. Lazlo tresty dôverne poznal. Nohy mu ešte križovali vyblednuté jazvy od lieskovej halúzky. Občas ho na celú noc zamkli do krypty, kde mu robili spoločnosť len lebky mŕtvych mníchov, a nespočítal by, koľkokrát mu živí vynadali do hlupákov a tvrdili, že nestojí za nič, alebo ešte horšie veci. To však bol *on*. Nepatril k nikomu a nemal nič. Ani raz mu neskrsló v hlave, že by také zaobchádzanie a také slová mohol zakúsiť aj *Thyon Nero*. Nedopatrením nadabil na súkromnú scénu, ktorá poprela všetko, čo doteraz vedel o zlatom synáčikovi a jeho rozprávkovom živote. Keď ho videl na kolenách, čosi sa v ňom zlomilo.

Neboli kamaráti, to neprichádzalo do úvahy. Nero patril k aristokracii a Lazlo ani náhodou. Lazlo však často vybavoval Thyonove požiadavky v knižnici, a keď raz objavil vzácny traktát o metalurgii, o ktorom predpokladal, že by ho mohol zaujímať, Nero mu dokonca poďakoval.

Možno to znie banálne, alebo ešte horšie, priam odsúdeniahodne, že za tie roky poďakoval jediný raz. Lazlo však dobre vedel, že chlapcov ako Nero učili komunikovať s podriadenými výlučne rozkazmi, a keď Thyon zdvihol zrak od traktátu a vážne, úprimne mu poďakoval, rozžiaril sa pýchou.

Teraz mu na jazyku horelo slovo *prestaňte*, chcel ho skríknuť, ale neurobil to. Stál ako zakorenený v zemi, tisol sa k chladnej stene mauzólea zarostenej machom a bál sa čo len pohnúť. Jazdecký bičik znehybnel. Thyon si rukami chránil hlavu a zakrýval tvár. Už nevydal ani hláska, ale Lazlovi neuniklo, že sa mu trasú plecيا.

„Vstávaj!“ zavrčal vojvoda.

Thyon sa vystrel a Lazlo ho už videl jasne. Tvár mu opuchla a sčervenela, zlaté vlasy vlhké od slz sa mu lepili na čelo. Vyzeral omnoho mladšie než na šesťnásť.

„Uvedomuješ si, koľko minula na tvoje laboratórium?“ hučal vojvoda. „Sklári až z Amaye! Pec postavená podľa tvojich vlastných plánov! Komín, z ktorého sa stal najvyšší bod mesta! A čo jej za to môžeš predložiť? Poznámky? Merania?“

„V alchýmii *ide* o poznámky a merania,“ bránil sa Thyon. Hlas mal zastretý od plaču, ale nezmizol z neho vzdor. „Musím dôkladne spoznať vlastnosti kovov, až potom môžem dúfať, že sa mi ich podarí premeniť.“

Vojvoda s bezhraničným pohrdaním zavrtel hlavou. „Profesor Luzinay mal pravdu, skutočne máš dušu kováča. V alchýmii *ide* o *zlato*, rozumieš mi? Teraz žiješ len pre zlato. Pokiaľ sa ti ho nepodarí vyrobiť, budeš rád, ak si svoj úbohý život zachováš. Rozumieme si?“

Thyon sa odtiahol, vyhrážka ho šokovala. „Otec, prosím. Veď prešiel len jediný rok...“

„Jediný rok?“ Vojvoda sa ponuro zachechtal. „Vieš, čo všetko sa môže stať za jediný rok? Dynastie môžu padnúť. Kráľovstvá môžu padnúť. A ty si zatiaľ chceš sedieť v laboratóriu a *dôkladne spoznávať vlastnosti kovov*?“

Thyon sa zarazil a Lazlo takisto. *Kráľovstvá* môžu padnúť? „Ale... nemôžete čakať, že za rok zvládnem niečo, čo sa ešte nikomu predomnou nepodarilo.“

„Nikto ešte nepremenil jeden kov na iný a ty si to urobil v päťnástich.“

„Iba na bizmut,“ pripomenul chlapec trpko.

„Veľmi dobre si uvedomujem, aký mizerný výsledok si dosiahol,“ vyprskol vojvoda. „Odkedy si začal študovať na univerzite, v kuse sa vychvaľuješ, o koľko si vraj múdrejší než všetci ostatní. Došľaka s tebou, tak *buď* múdrejší! Povedal som jej, že to dokážeš. Ubezpečil som ju!“

„Snažím sa, otec.“

„Snaž sa poriadnejšie!“ zreval vojvoda. Oči mal vytreštené, okolo každej dúhovky mu svietil celý kruh bielka. Sršalo z neho zúfalstvo, od ktorého naskočili zimomriavky aj Lazlovi skrytému v tieňoch. Keď kráľovná pomenovala laboratórium Chrysopoesium, považoval to za priliehavé meno. Chápal ho ako vyjadrenie nádeje, že sa tam jedného dňa akiste uskutoční najvyššia ambícia alchymistického umenia. No v skutočnosti kráľovná neurčité načasovanie nepripúšťala. Chcela zlato a chcela ho okamžite.

Thyon sťažka preglgol a zísal na otca. Zdalo sa, že sa medzi nimi prevažuje vlna strachu. Pomaly, takmer šeptom sa spýtal: „Čo ak sa to nedá?“

Lazlo čakal, že vojvoda opäť vybuchne, ale ten len zaškrípал zubami. „Poviem ti to po lopate. Pokladnica je prázdna. Vojakov nemáme čím vyplatiť. Dezertujú a nepriatelia si to už všimli. Ak to bude pokračovať, vtrhnú do Zosmy. Už tomu začínaš rozumieť?“

V hre bolo ešte všeličo iné, ničivé intrigy a staré dlžoby, ale predsa sa dalo veľmi jednoducho zhrnúť, čo z toho vyplýva: vyrob zlato, inak Zosma padne.

Lazlo sledoval, ako Thyon bledne, keď sa mu usádzala na pleciah váha celého kráľovstva, a mal pocit, že zrazu spočíva aj na jeho vlastných.

Veď aj spočívala.

Nie preto, že by ju tam položil krutý otec s chamtivou kráľovnou, zhostil sa jej dobrovoľne. Priamo na cestičke medzi hrobmi ju prijal ako skutočné, hmatateľné bremeno, podoprel ju, aby Thyonovi pomohol – hoci Thyon o tom vôbec netušil.

Prečo to urobil? Mohol sa odvrátiť, stráviť večer zvyčajným spôsobom a ďalej si žiť svoj život omámený úľavou, že také bremená nosiť nemusia. Väčšina ľudí by sa zachovala presne tak. Navyše by sa ponáhľali komusi pošepkať, čo sa stalo, rozšíriť klebetu čo najďalej, ešte než padne noc. Lazlo však nebol ako väčšina ľudí. Stál v prítmi

a horúčkovo premýšľal. Myslel na vojnu a na príbuzných, o ktorých ho posledná vojna pripravila, ešte než ich stihol spoznať, na deti, z ktorých ďalšia urobí sirotu, na všetky mená, ktoré zmlknu ako piesne.

Popri tom všetkom si bolestivo uvedomoval vlastnú bezmocnosť. Ako by práve on mohol pomôcť zlatému synáčikovi? Nebol alchymista ani hrdina. Len knihovník a rojko. Vášnivý čitateľ a neuznaný odborník na dávno stratené mesto, na ktorom už nikomu nezáležalo. Čo by on mohol...?

Napadlo mu, čo presne.

Nebol alchymista. Bol odborník na dávno stratené mesto, na ktorom už nikomu nezáležalo. Zhodou okolností, podľa legiend práve v tom meste prekvitala alchymia, keď Zosma bola ešte len divočina sužovaná nájazdmi barbarov. Prapôvodné zmienky o alchymistoch a ich umení vlastne pochádzali zo starých príbehov spoza púšte El-muthaleth: z legiend o mocných osobnostiach, ktoré načreli do tajomstiev prírody a vesmíru.

Lazlo o tom premýšľal. Premýšľal o tom, keď Thyon s vojvodom v napätom tichu odchádzali spomedzi hrobiek, keď ukladal svoju náruč rukopisov v knižnici, aj keď už knižnicu na noc zavrel a on ani nešiel na večeru, ale priamo do izby k svojim knihám.

Učenci z univerzity bývali v luxusných hostovských komnatách na vyšších poschodiach paláca, knihovníci zas v izbách pre služobníctvo, ktoré predtým patrili komorným a lokajom, tesne nad ostatným personálom. Lazlo vošiel do dlhej chodby s nízkym stropom a množstvom rovnakých dverí, pri každých na háku visel žiarolit. Vzal svoj a zobral si ho so sebou do izby.

Žiarolity sa ťžili v špeciálnych lomoch, vydávali prirodzené, nevyčerpateľné svetlo, ale žiadne teplo. Ich farba a intenzita kolísala rovnako ako kvalita drahokamov. Lazlov patril k úbohejším: nepravidelný kus červenkastého kameňa, z ktorého sa šírila mdlá žiara. Neosvetlil ani malú izbičku, v kútoch sa držali tiene. Pri jednej stene

stála úzka posteľ a oproti stôl so stolčekom na sedenie. Z dvoch háčikov na stene visela celá Lazlova garderóba a ako jediná polica slúžil okenný parapet. Tam si naukladal knihy. Zavesil žiarolit, chmátal knihy a listoval v nich. Čoskoro už sedel na dlážke opretý o stenu, značil si strany a čmáral poznámky. Chodbou sa ozývali kroky, keď sa ostatní knihovníci na noc vracali do svojich izieb, ale Lazlo ich vôbec nevnímal, ani ticho, ktoré nastalo neskôr, ani východ a západ mesiaca. Uprostred noci vyšiel z izby a zamieril do suterénu, ktorý už dávno nebol zaprášený.

Považoval ho za svoje útočisko, kráľovstvo príbehov nielen z Nevídaného mesta, ale z celého sveta. Sníval výlučne o Náreku, ale miloval všetky príbehy a poznal každý jeden, ktorý sa v suteréne nachádzal, hoci ich musel s pomocou slovníkov a gramatických príručiek prekladať z tučta jazykov. Spočívali tam dejiny ľudskej predstavivosti uväznené vo väzbách kníh, na svete nebolo nič krajšie, desivejšie ani bizarnejšie. Skrývali sa tam kúzla, kliatby, mýty a legendy a zasnený Neznámy si nimi tak dlho krmil myseľ, že keby mu do nej niekto zabľúdil, našiel by len fantazmagóriu. Nepremýšľal ako ostatní ľudia. Mágiu nezavrhoval a neveril, že rozprávky sú len pre deti. Vedel, že mágia existuje, lebo jej pôsobenie pocítil, keď mu z mysle ukradla meno Nevídaného mesta. Chápal, že rozprávky sú odrazom ľudí, ktorí ich vymysleli, a nájdu sa v nich zrnká pravdy – drobné vpády skutočnosti do fantázie ako... ako omrvinky v brade čarodejníka.

Dúfal, že na takú omrvinku práve narazil.

Jadrom alchymie bola viera v azoth, tajnú substanciu, ktorá údajne tvorila podstatu všetkej hmoty. Alchymisti verili, že keby sa im ju podarilo vydestilovať, dokázali by pomocou nej ovládnuť základné princípy hmotného sveta. Vedeli by meniť olovo na zlato, vyrobili by univerzálne rozpúšťadlo či dokonca elixír nesmrteľnosti.

Oddávna panovala zhoda, že sa to podarí pomocou nejakého zložitého procesu zahŕňajúceho základnú trojicu prvkov: soľ, ortuť

a síru. Vzhľadom na absolútny nedostatok hmatateľných dôkazov sa o tej téme popísalo obrovské množstvo kníh a traktátov. Hemžili sa obrázkovými diagramami, na ktorých draky prehltali slnká a muži sali mlieko z prsníkov bohýň, a podľa Lazla sa dávkou fantázie vyrovnali rozprávkam, hoci v knižnici mali dôstojnejšie miesto. Oddelenie alchýmie príznačne zabralo bývalú palácovú pokladnicu.

Vo vyhnanstve v suteréne, kde by ju nehľadal žiaden alchymista, v knihe príbehov z Nevídaného mesta rozmarne nazvanej *Zázraky na raňajky*, bola zmienka o inej teórii: že tajnou ingredienciou je samotný alchymista a azoth sa môže zrodiť len zo spojenia ľudskej duše s dušou prvkov.

To bola tá omrvinka v brade čarodejníka.

Možno.

ZÁZRAKY NA RAŇAJKY

Radšej mal počkať, aspoň niekoľko dní. Vlastne tam nemal chodiť vôbec. Neskôr to pochopil. Lazlo všeličo chápal až s odstupom času.

Príliš neskoro.

Keď sa vynoril spomedzi regálov s knihou v ruke, už vychádzalo slnko. Po prebdenej noci mal byť unavený, ale telom mu pulzovala energia. Nadšenie. Nervozita. Cítil sa ako súčasť niečoho dôležitého a vyfučalo mu z hlavy, že o tom vie len on sám. Nevrátil sa do svojej izby, vyšiel z hlavného paláca a zamieril k starej katedrále premenej na laboratórium.

Mesto sa rozprestieralo pod ním. Na mieste, kde sa rieka Eder stretávala s obzorom, sa rozžiarilo svetlo. Keď sa slnko šplhalo vyššie, svetlo sa ponáhlalo hore prúdom ako iskra po zápalnej šnúre a prinášalo deň. Zahlaholili zvony katedrály a pridali sa k nim zvony ostatných kostolov – jemné a sladké ako hlásky detí, ktoré odpovedajú na volanie rodiča.

Lazlo predpokladal, že Thyon takisto nespál, pod drvivou váhou svojho bremena istotne nie. Pristúpil k vchodu, k masívnej bráne odliatej z bronzu, bez klopada. Predsa sa pokúsil zaklopať, ale sám sotva počul ťukanie hánok. Vtedy sa mohol vzdať, vrátiť sa a dopriať si čas na premyslenie. Keby prvotné vzrušenie z objavu stihlo ochladnúť, iste by sa aj napriek svojej naivite dovtípil, aké bláznov-